

особливості професійного спілкування вишкотово-службовців в особливих умовах. Кандыдат наук. Nats. akad. Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho, m. Khmelnytskyi.

4. Bryzhatyi, Ye. I., 2015. *Formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv inzhenernykh viisk doprofesiinnoi diialnosti v systemi bezpererвної osvity*. Kandydat nauk. Nats. akad. Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho, m. Khmelnytskyi.

5. Veretilnyk, V. ta Didenko O., 2016. Rozvytok viiskovo-spetsialnoi kompetentnosti ofitseriv-prykordonnykh pid chas navchannia u mahistraturi: sutnist i osoblyvosti zmistu. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedagogichni nauky*, 2, s. 72–85.

6. Diachenko M. N., 1976. *Psykholohycheskye problemy hotovnosti k deiatelnosti*. Mynsk: BHU.

7. Yeroshyn B. F., 1998. *Okhorona derzhavnoho kordonu na shliakhakh mizhnarodnykh spoluchen*. Khmelnytskyi: Vyd-vo Akademii PVU.

8. Mykhailyshyn O. O., 2007. *Formuvannia profesiino-pedahohichnoi hotovnosti ofitseriv-*

prykordonnykh do vykhovnoi roboty u movakh nestandartnykh sytuatsii. Kandydat nauk. Nats. akad. Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho, m. Khmelnytskyi.

9. Nedbai M. P., 2008. *Formuvannia profesiinnoi hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykh do zastosuvannia tekhnichnykh zasobiv u sluzhbovii diialnosti*. Kandydat nauk. Nats. akad. Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho, m. Khmelnytskyi.

10. Platonov, K., 1969. Lichnostnyi podkhod kak pryntsyf psykholohii. *Metodolohycheskie i teoreticheskie problemy psykholohii*. Moskva: Nauka.

11. Rubinshtein, S., 2002. *Osnovy obshchei psykholohii*. SPb: Pyter.

12. Serkhovets, S. V., 2016. *Formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv pravookhoronnykh orhaniv do kinolohichnoho zabezpechennia operatyvno-sluzhbovoi diialnosti*. Kandydat nauk. Nats. akad. Derzh. prykordonnoi sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho, m. Khmelnytskyi

13. Sukhomlynskyi, V., 1976. *Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoi osobystosti*. Vybrani tvory: v 5 t. Kyiv: Rad. shk.

УДК 378.046-021.64:005.336.2-027.561

<https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.94-100>.

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Інна Середина,

Національний транспортний університет, зав. навч. лаб. кафедри філософії та педагогіки

ORCID 0000-0002-4220-0006

e-mail innaseredina@ukr.net

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

майбутні бакалаври, підприємництво, економіка підприємства, підприємницька компетентність, ключова компетентність, структура підприємницької компетентності

Реферат

У статті розглянуто структуру, сутність та зміст підприємницької компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства. Аналіз змісту підприємницької компетентності подано в контексті компетентнісного підходу, з огляду на підприємництво як провідну форму господарювання в умовах ринкової економіки. Структуру підприємницької компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, визначено як якість професійної підготовки майбутнього бакалавра з економіки підприємства, на яку впливає зміст загальної сучасної освіти нашої держави. В статті доведено, що підприємницька компетентність не є ізольованою одиницею навчальних планів майбутніх бакалаврів де поетапно втілюються елементи академічної та професійної освіти, закріпленою в процесі практичної підготовки на весь період навчання фахівців з економіки підприємства.

За результатами дослідження ми визначили, що у структурі підприємницької компетентності майбутніх бакалаврів з економіки підприємства складають важливе місце посідають мотиваційно-ціннісний та когнітивний компоненти. Мотиваційно-ціннісний компонент – це морально-етичне ставлення особистості до підприємницьких цінностей (свобода вибору, самореалізація, ощадливість, толерантність, чесність), що визначає

суб'єкт-суб'єктні міжособистісні відносини, а також суб'єкт-об'єктні відносини людини з природою. Когнітивний (або знаннево-змістовий) компонент включає знання теоретичного й технологічного (процедурного) характеру: сукупність знань, що відображають розуміння сутності економічної сфери життя сучасного суспільства, а також теоретичні знання про основні поняття та методи підприємницької діяльності. Цей компонент враховує особливості і варіативність змісту освітніх та особистісних потреб, мотивів особистості на різних етапах її економічної та підприємницької підготовки; діяльнісний (або практико-технологічний) компонент передбачає формування практичних умінь підприємницької діяльності.

За результатами наукових праць, нами з'ясовано сутність поняття «підприємницька компетентність» фахівців економістів. Під словосполученням «підприємницька компетентність» ми будемо розуміти комплекс особистісних та ділових якостей, навичок, модель поведінки, сформованість яких допомагає успішно вирішувати певні бізнес-завдання і домагатися високих результатів у процесі навчання майбутніх бакалаврів з економіки підприємства.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах входження України до нових ринкових відносин, надзвичайно важливою проблемою є економічна підготовленість майбутніх фахівців з економіки підприємства до життя в суспільстві, їх активної діяльності в нових ринкових умовах. Кваліфікований фахівець економічного профілю має бути не тільки всебічно підготовленим у сенсі професійних компетенцій, але й вирізняється компонентом таких професійно-необхідних особистісних властивостей, як самостійність, креативність, підприємливість, здатність до запобігання й вирішення міжособистісних конфліктів, прагнення до успіху тощо. Розвиток таких здібностей найбільш ефективно у закладах вищої освіти під керівництвом досвідчених фахівців. Саме тому освітній процес останнім часом зазнає значних змін у закладах вищої освіти. Разом із підвищенням ролі закладів вищої освіти у підготовці майбутніх бакалаврів з економіки підприємства підвищуються й вимоги до професійної підготовки, що потребує більш ефективного впровадження компетентнісного підходу. Ефективне вирішення зазначених вище завдань уможливується за умови вдосконалення змісту економічної освіти та його процесуально-методичного забезпечення на інноваційній основі.

Якість професійної підготовки майбутнього бакалавра з економіки підприємства залежить від змісту сучасної освіти, що має передбачати повноцінну орієнтацію на набуття студентами системи компетенцій та на постійне оновлення за рахунок удосконалення механізмів та їх запровадження в повсякденну практику. Серед основних рамоквих компетенцій, які необхідно сформулювати у майбутнього бакалавра з економіки підприємства ключовою компетентністю є підприємницька, яка включає вміння знаходити шляхи вирішення проблем, навички правильного розподілу часу та наполегливість у просуванні до успіху, бажання проявляти ініціативу та йти на виправдані ризики.

Аналіз наукових праць. Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми,

показав, що існує значний світовий теоретичний і практичний доробок у царині підприємництва як соціального явища. Одним із найперших, хто розробляв концепцію підприємництва ще за часів середньовіччя був Р. Кантільон. Цю проблему вивчав також австрійський економіст Йозеф А. Шумпетер, який вважав, що підприємництво допомагає розвиватися суспільству завдяки «здійсненню нових комбінацій», основними з яких є: створення для споживачів благ чогось нового й невідомого, відкриття нових технологій виробництва і комерційного використання вже існуючих благ, освоєння нових ринків збуту, джерел сировини, зміна структури галузі або виробництва. Отже, за дослідженнями перших науковців, було визначено, що в основі підприємництва лежить акт відкриття нових прибуткових можливостей економічної системи, а головною ціллю підприємницької діяльності є отримання вигоди, коли середовищем діяльності підприємця є невизначеність. У XIX – XX ст. цією проблемою займалися М. Вебер, К. Маркс, А. Маршалл, Ф. Найт, П. Друкер, В. Зомбарт, Ж. Б. Сей, А. Сміт, Й. Шумпетер та інші. Багатьма науковцями України розглядалася проблема розвитку підприємницької компетентності, зокрема в працях С. Мельника, О. Тополь, В. Дрижак, Д. Закатнова, Н. Пасічник, Н. Побірченко.

Мета даної статті – на основі вивчення та аналізу наукової літератури проаналізувати структуру та зміст понять «ключові компетентності» та «підприємницька компетентність», виявити особливості та сучасні тенденції розвитку підприємницької компетентності.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі завдання: визначити поняття «ключова компетентність»; визначити структуру та сутність поняття «підприємницька компетентність»; розглянути зміст компонентів даної компетентності в контексті підготовки майбутніх бакалаврів з економіки підприємства.

Виклад основного матеріалу. За результатами контент-аналізу встановлено, що компетенція – це

інтегрована особистісно-діяльнісна категорія, що формується під час навчання в результаті поєднання початкового особистісного досвіду знань, способів діяльності, вмінь, навичок, здатності продукувати ці процеси у професійній діяльності. Відомі міжнародні організації, що нині працюють у сфері економічної освіти, останніми десятиліттями вивчають проблеми, пов'язані з компетентнісно-орієнтованою освітою. Серед них – ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Рада Європи, Організація європейського співробітництва та розвитку, міжнародний департамент освіти тощо.

Компетентнісно-орієнтований підхід до формування змісту освіти став сучасною концептуальним орієнтиром як предмет дискусій на міжнародних і національних рівнях різних країн, оскільки важливим є усвідомлення самого поняття «компетентність» і того, що має бути результатом навчання. Але більшість науковців говорять про необхідність ідентифікувати обмежений набір компетентностей, що є найважливішими, інтегрованими, ключовими (Key Competences for Lifelong Learning, 2017)

Саме поняття «ключова компетентність» є багатограним, оскільки його визначення і трактування становить предмет дискусій у сучасному науковому світі (Дослідження організації Європейського співробітництва та розвитку, 2012). Ми поділяємо думку учасників дискусій, що «ключові компетентності» застосовується для визначення таких компетентностей, котрі дають змогу особистості ефективно брати участь у багатьох професійних сферах і які роблять внесок у поліпшення якості суспільства та сприяють особистісному успіху, що може бути застосовано в різноманітних життєвих сферах.

Якщо користуватися висновками теоретичних узагальнених дискусій навколо понять «ключові компетентності», то можна виокремити «підприємницьку компетентність», як ключову в процесі підготовки майбутніх бакалаврів з економіки підприємства. Разом із тим підприємницька компетентність не є ізольованою одиницею навчальних планів, вона втілює елементи академічної та професійної освіти, є закріпленою в процесі практичної підготовки на весь період навчання. Отже, ключові компетентності визначають основний набір найзагальніших понять, які слід деталізувати в комплексі знань, умінь і навичок, цінностей та відношень за навчальними галузями й життєвими сферами майбутніх фахівців.

До таких компетентностей для майбутніх бакалаврів з економіки підприємства відносять впершу чергу розвиток підприємницької компетентності. Поняття «підприємницька компетентність» в українському освітньому середовищі вперше офіційно використане в

переліку ключових компетентностей, визначених українськими педагогами за матеріалами дискусій, організованих у рамках проекту ПРООН «Освітня політика та освіта «рівний – рівному» (уміння вчитися, громадянська й загальнокультурна компетентності, компетентність з інформаційних і комунікаційних технологій, соціальна, підприємницька, здоров'язберігаюча). Відповідно до даного документу підприємницька компетентність передбачає виявлення низки здібностей:

- співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними й екологічними ресурсами, інтересами й потребами інших людей та суспільства, застосовувати технології моніторингу ресурсів і забезпечення стійкого розвитку;
- організовувати власну трудову та підприємницьку діяльність і працю колективу, орієнтуватися в нормах і етиці трудових відносин;
- аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці;
- складати, здійснювати й оцінювати плани підприємницької діяльності та особисті бізнес-проекти, розробляти прості моделі дій та приймати економічно й екологічно обґрунтовані рішення у динамічному світі;
- презентувати та поширювати інформацію про результати/продукти власної економічної діяльності та діяльності колективу (Овчарук, 2004, с. 89).

У Європейській довідковій системі підприємницька компетентність трактується як здатність особистості втілювати ідеї в сферу економічного життя, як інтегрована якість, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, а також спроможності планувати та організовувати підприємницьку діяльність. Зазначимо, що в межах Європейської довідкової системи (Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framework) підприємницьку компетентність визначено як ключову, а також розкрито її сутність як здатність особистості втілювати ідеї в життя, сформованість в людині креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, спроможності планувати й організовувати діяльність на шляху досягнення поставлених завдань (Key Competences for Lifelong Learning, 2017).

Проведений М. Стрельниковим аналіз понять «підприємництво» та «компетентність» дав змогу трактувати термін «підприємницька компетентність» як сукупність особистих і ділових якостей, навичок, знань, певної моделі поведінки, володіння якими допомагає успішно вирішувати різні бізнес-завдання і досягати високих результатів діяльності (Стрельников, 2016, с. 308-310).

З точки зору практичної психології, підприємницька компетентність – це особистісна якість, здібність, модель поведінки, необхідна для успішного вирішення певних бізнес-задач та досягнення високих результатів у підприємницькій діяльності. Ми погоджуємося з Ю. Біловою, що підприємницька компетентність – це інтегральна психологічна якість, яка проявляється в умотивованій здатності до творчого пошуку та реалізації нових економічних ідей і дає змогу вирішувати різноманітні проблеми в повсякденному, професійному, соціальному житті. Наявність підприємницької компетентності дає змогу особистості знаходити та застосовувати оптимальне поєднання ресурсів у процесі виробництва, створювати і впроваджувати в економічне життя суспільства інновації, йти на певний ризик, необхідний для виконання поставленої мети. Успіх підприємницької діяльності пов'язаний із самоорганізованістю, діловими та особистісними якостями підприємця, ефективністю управління бізнесом. Важливими є лідерські якості, вміння розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення в умовах невизначеності, працювати в команді, стимулювати й мотивувати зусилля працівників, створювати організаційні структури (Білова, 2013, с.15-17).

Структуру підприємницької компетентності складають:

– мотиваційно-ціннісний компонент – це морально-етичне ставлення особистості до підприємницьких цінностей (свобода вибору, самореалізація, ощадливість, толерантність, чесність), що визначає суб'єкт-суб'єктні міжособистісні відносини, а також суб'єкт-об'єктні відносини людини з природою;

– когнітивний (або знаннево-змістовий) компонент, що включає знання теоретичного й технологічного (процедурного) характеру – це сукупність знань, що відображають розуміння сутності економічної сфери життя сучасного суспільства; теоретичні знання про основні поняття та методи підприємницької діяльності. Цей компонент враховує особливості і варіативність змісту освітніх та особистісних потреб, мотивів особистості на різних етапах її економічної та підприємницької підготовки;

– діяльнісний (або практико-технологічний) компонент передбачає формування практичних умінь підприємницької діяльності, а саме: вміння вибору ефективної бізнес-ідеї та форм підприємницької діяльності; здатність до організації, планування та прогнозування підприємницької діяльності; вміння презентувати власні проекти, вести конструктивний діловий діалог; готовність творчо розв'язувати різноманітні проблеми у сфері підприємницької діяльності на основі набутих знань, умінь, способів мислення; спроможність керувати та контролювати

хід і результати підприємницької діяльності;

– емоційно-вольовий компонент включає: здатність розуміти власний емоційний стан у ситуації пошуку та реалізації бізнес-проектів; здатність гідно переживати відсутність результату, спроможність відкрито ділитися своїми почуттями і переживаннями; цілеспрямованість; витримка, володіння собою в ситуаціях невизначеності (Білова, 2013, с.17).

Досліджуючи підприємницьку компетентність, В. Морозова (2012, с.199-204) у її структурі виокремлює особистісний, організаційний, комерційний, інноваційний, комунікаційний аспекти. Г. Матукова (2016) представляє структуру підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю комплексом із трьох блоків – функціонально-діяльнісного, комунікативно-продуктивного особистісно-поведінкового.

Узагальнюючи більшість можливих варіантів, ми схилиємося до думки, що компетентність – це властивість професіонала, яка одночасно вказує на його спроможність за певних обставин діяти доцільно та ефективно.

Можна стверджувати, що розвиток підприємницької компетентності фахівця в освітньому процесі досягається шляхом розкриття особистісного потенціалу й забезпечення такої його трансформації, щоб він являв собою самостійний суб'єкт, здатний досягти поставленої мети. Це вимагає пошуку нових підходів до організації освітнього процесу. Адже простий виконавець кимось запропонованих (нав'язаних) функцій не може стати успішним фахівцем, у якого першочергова увага приділяється дослідницькому пошуку власних ідей, які пізніше він реалізує на практиці.

Такий фахівець також має бути спроможним визначити ситуативні межі своїх можливостей до дії та брати на себе відповідальність за ризики, що можуть виникнути у випадку виходу за ці межі, за наслідки власних вчинків, а також володіти спроможністю до індивідуальних дій, що заснована на впевненості в своїх силах, сприйнятті невизначеності як шансу для власної творчості (Дослідження організації Європейського співробітництва та розвитку, 2012, с.13-14).

На основі аналізу результатів наукових праць з'ясовано сутність поняття «підприємницька компетентність» фахівців економістів. Під словосполученням «підприємницька компетентність» дослідники здебільшого розуміють комплекс особистісних або ділових якостей, навичок, модель поведінки, сформованість яких допомагає успішно вирішувати певні бізнес завдання і домагатися високих результатів. Відсутність у структурі цього комплексу тієї або

іншої складової знижує загальну компетентність особистості в бізнес-діяльності. Чим більша кількість складових у структурі підприємницької компетентності сформована, тим з більшою вірогідністю особистість впорається з розв'язанням бізнес-завдань. У структурі підприємницької компетентності більшість науковців виділяють: стійкість до фізичних і психологічних навантажень; високу особисту відповідальність; здатність діяти в умовах невизначеності; готовність ризикувати; уміння налагоджувати зв'язки; схильність домовлятися для розв'язання завдань; уміння продавати.

Кількість складових у структурі підприємницької компетентності варіює у різних дослідників залежно від обсягу й складності завдань, які майбутньому економісту належить вирішувати. Проте в будь-якому випадку сформованість підприємницької компетентності передбачає наявність таких умінь: співвідносити власні економічні інтереси та потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними й екологічними ресурсами, інтересами й потребами інших людей та суспільства; застосовувати технології моніторингу ресурсів з метою забезпечення стійкого розвитку; аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці; складати, реалізовувати й оцінювати плани підприємницької діяльності та особисті проекти, розробляти прості моделі дій для прийняття економічно й екологічно обґрунтованих рішень; організовувати власну трудову та підприємницьку діяльність і працю колективу, орієнтуватися в нормах й етиці трудових відносин; презентувати та поширювати інформацію про результати (продукти) власної економічної діяльності та діяльності колективу.

Розвиток підприємницької компетентності створює предметну основу для актуалізації та закріплення отриманих знань і вмінь, сприяє усвідомленню загальнодержавної значущості своєї праці, формує культуру праці, виховує почуття відповідальності, колективну спрямованість особистості, технологічну грамотність. Все це свідчить, про те, що в майбутніх бакалаврів з економіки підприємства знижується соціально-економічна напруженість, тривога за своє майбутнє, з'являється упевненість у собі та своїх можливостях. У майбутньому це допомагає фахівцю з економіки підприємства знайти своє місце в умовах конкуренції на ринку праці.

Висновки. Результати проведеного аналізу відповідної економічної та педагогічної літератури з питань підприємництва дають можливість зробити висновок, що підприємницька компетентність – це інтегральна психологічна якість особистості, що проявляється у її вмотивованій здатності до творчого

пошуку та реалізації нових економічних ідей, даючи змогу вирішувати різноманітні проблеми в повсякденному професійному і соціальному житті. Підприємницька компетентність забезпечує володіння особистістю засобами та прийомами, що дозволяють їй ефективно організовувати власну й колективну підприємницьку діяльність. Це також стійка здатність ефективно виконувати певний вид діяльності, що охоплює: глибоке розуміння сутності виконуваних завдань і вирішуваних проблем; знання досвіду в кожній конкретній галузі економіки; активне оволодіння найкращими досягненнями галузі; вміння обирати засоби та способи дії, адекватні конкретним обставинам місця й часу; уміння здобувати інформацію для розв'язання певної проблеми, аналізувати її, висувати гіпотези щодо вирішення проблеми, робити необхідні узагальнення, встановлювати статистичні закономірності, робити аргументовані висновки, застосовувати отримані результати для виявлення і розв'язання нових проблем; почуття відповідальності за досягнуті результати; здатність учитися на помилках і вносити корективи в процес досягнення цілей. Спираючись на викладене вище та орієнтуючись на наукові дослідження й галузевий стандарт вищої освіти, ми визначили основні компоненти структури підприємницької компетентності фахівців економістів: компетенції у сфері економічної діяльності; компетенції в інших сферах професійної діяльності; виробничо-діяльнісна компетенція; інформаційно-комп'ютерна компетенція; комунікативна компетенція; компетенція у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей.

Необхідно зазначити, що компетенції знаходяться у взаємозв'язку, впливають одна на одну, характеризуються відносною стійкістю й взаємодією між собою. Отже, розвиток підприємницької компетентності в освітньому процесі допомагає майбутнім бакалаврам з економіки підприємства стати більш гнучкими, впевненими в собі, незалежними, вміти приймати рішення, планувати, більш творчо підходити до справи, розв'язувати проблеми, орієнтуватися в ситуації, взаємодіяти з партнерами, набувати соціальних навичок, знань про бізнес, краще пізнавати себе і навчатися керівництву.

Сформульовані висновки не вичерпують усіх аспектів зазначеної проблеми. Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку моделі професійної підготовки майбутніх бакалаврів з економіки підприємства, методики розвитку підприємницьких компетентностей майбутніх економістів, створення спецкурсів, курсів підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців економічного профілю.

Література

1. *Key competencies for lifelong learning, European Reference Framework*, 2007. [online] Available at: <http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c_11090_en.htm > [Data zvernennia 06 Lystopad 2018].
2. Bilova, Yu., 2013. Poniattia ta struktura pidpriemnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnoho profilu. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity*, 7, s. 15-17.
3. Doslidzhennia orhanizatsii Yevropeiskoho spivrobitnytstva ta rozvytku, 2012. *Kliuchovi kompetentsii. Informatsiyni visnyk osvitnoi polityky v Yevropi*, s.13-14
4. Ovcharuk, O. V. red., 2004. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovy dosvid ta ukraïnski perspektyvy. Kyiv: «K.I.S.».
5. Matukova, H. I., 2016. *Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku pidpriemnytskoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnoho profilu*. Doktor nauk. NAPN Ukrainy, Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh.
6. Morozova, V., 2012. Poniatyie y struktura predprynymatelskoi kompetentnosti menedzhera. *Yaroslavskiyi pedahohycheskyi vestnyk*, 2, T.2, s.199-204.
7. Strelnikov, M.V., 2016. Formuvannia pidpriemnytskoi kompetentnosti mahistriv biznes-administruvannia. V: *Yakist vyshchoi osvity: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku osvitnoi diialnosti vyshchoho navchalnoho zakladu*: KhLI mizhnarodna nauk.-metod. konferentsiia. Poltava, Ukraina, 18-19 Liutyi. Poltava: b.v.

Abstract

Entrepreneurship competence of future bachelors of the business economy as a scientific and pedagogical problem

Inna Seredina,

National Transport University,

Head of training laboratory at the Department of Philosophy and Education

KEY WORDS:

future bachelor,
entrepreneurship,
enterprise economics,
entrepreneurial
competence,
key competency,
structure of
entrepreneurial
competence

The article deals with the structure, essence and content of entrepreneurial competence of the future bachelors of the enterprise economy. An analysis of the content of entrepreneurial competence is presented in the context of a competent approach, considering the entrepreneurship as a leading form of management in the market economy. The structure of the entrepreneurial competence of future bachelors of the economy of the enterprise is defined as the quality of the professional training of the future specialist of the bachelor's degree in economics of the enterprise, which is influenced by the content of the general modern education of our state. It is proved in the article that entrepreneurial competence is not an isolated unit of future bachelors' curriculum, where the elements of academic and professional education are successively applied in the process of practical training for the whole period of training of specialists in enterprise economics.

According to the results of the study, we determined that in the structure of entrepreneurial competence of future bachelors of the economy of the enterprise the vital role plays the motivational and value component. Motivational and value component is the moral and ethical attitude of the individual to the entrepreneurial values (freedom of choice, self-realization, thrift, tolerance, honesty), which determines the subject- subjective interpersonal relations, as well as subject-object relations of humans with nature. Cognitive (or knowledge and semantic) component includes knowledge of the theoretical and technological (procedural) character: a set of knowledge that reflects the understanding of the essence of the economic sphere in the life of modern society, theoretical knowledge of basic concepts and methods of entrepreneurial activity. This component takes into account the peculiarities and variability of the content of educational and personal needs, the motives of the individual at various stages of its economic and entrepreneurial training; activity (or practical-technological) component involves the formation of practical skills of entrepreneurial activity.

According to the results of scientific works, we have clarified the essence of the concept of «entrepreneurial competence» of professionals in economists. Under the phrase «entrepreneurial competence» we understand a complex of personal or business qualities, skills, behavior model, the development of which helps to solve successfully certain business tasks and achieve high results in the process of training of future bachelors of the economy of the enterprise.

References

1. *Key competencies for lifelong learning, European Reference Framework*, 2007. [online] Available at: <http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c_11090_en.htm > [Data zvernennia 06 Lystopad 2018].
2. Bilova, Yu, 2013. Poniattia ta struktura pidpriemnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnogo profilu. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity*, 7, s. 15-17.
3. Doslidzhennia orhanizatsii Yevropeiskoho spivrobitnytstva ta rozvytku, 2012. *Kliuchovi kompetentsii. Informatsiyni visnyk osvitoi polityky v Yevropi*, s.13-14
4. Ovcharuk, O. V. red., 2004. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovy dosvid ta ukraïnski perspektyvy. Kyiv: «K.I.S.».
5. Matukova, H. I., 2016. *Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku pidpriemnytskoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnogo profilu*. Doktor nauk. NAPN Ukrainy, Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh.
6. Morozova, V., 2012. Poniatyie y struktura predprynimatelskoi kompetentnosti menedzhera. *Yaroslavskiy pedahohycheskyi vestnyk*, 2, T.2, s.199-204.
7. Strelnikov, M.V., 2016. Formuvannia pidpriemnytskoi kompetentnosti mahistriv biznes-administruvannia. V: *Yakist vyshchoi osvity: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku osvitoi diialnosti vyshchoho navchalnogo zakladu*. KhLI mizhnarodna nauk.-metod. konferentsiia. Poltava, Ukraina, 18-19 Liutyi. Poltava: b.v.

УДК 377/378:687.016-029:7

<https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.100-104>.

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТЕХНІКІВ-КОНСТРУКТОРІВ ОДЯГУ ЯК ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Людмила Лемешко,

*аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
викладач мистецьких дисциплін Білоцерківського коледжу сервісу та дизайну
ORCID: 0000-0001-6261-4460
e-mail: lud.lemeshko40@gmail.com*

Реферат

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

професійна освіта,
художньо-творча
компетентність,
творчість,
технік-конструктор,
коледж

Здійснено теоретичний аналіз проблеми формування художньо-творчої компетентності в техніків-конструкторів одягу як одного з важливих напрямів сучасної професійної педагогіки. Вивчення ступеня наукової розробки даного питання у вітчизняній та зарубіжній науково-педагогічній літературі дало змогу з'ясувати, що, попри затребуваність на сучасному ринку праці фахівців зі сформованою художньо-творчою компетентністю, теоретичні основи формування цієї компетентності у майбутніх конструкторів одягу залишаються малодослідженими.

Обґрунтовано, що професія технік-конструктора відноситься до професій типу «Людина – художній образ» і тому має потребу у фахівців із високим рівнем креативності. Стрімкий розвиток світової індустрії одягу та значне спрощення механізмів надходження товарів швейного виробництва на український ринок, змушують вітчизняну професійну освіту переглянути традиційні підходи до підготовки фахівців для швейної індустрії з урахуванням необхідності підвищення їх конкурентоспроможності.

Вітчизняне швейне виробництво все більше потребує фахівців більш високого рівня, які можуть виконати весь процес проектування виробів, починаючи від розробки ескізу моделі до технології її виготовлення, здатні орієнтуватися в новинках світу моди, нових технологіях художнього проектування та оздоблення одягу, моделювання складних і цікавих моделей одягу різного асортименту з різних матеріалів. Доведено, що техніки-конструктори повинні володіти знаннями не тільки з конструювання й технології одягу, але й художніх дисциплін, які безпосередньо формують художньо-творчі компетентності.

Акцентовано увагу на мозаїчності представлення в сучасній педагогічній літературі досвіду формування художньо-творчої компетентності техніків-конструкторів одягу в коледжах. Визначено проблему недосконалості галузевого стандарту вищої освіти для швейного виробництва. Обґрунтовано важливість удосконалення професійної підготовки фахівців швейного виробництва шляхом підвищення уваги до формування художньо-творчої компетентності в техніків-конструкторів одягу.